

Dordrecht in de Atlas 2013

Een aantrekkelijke stad om in te wonen, maar sociaal-economisch kwetsbaar

De Atlas voor gemeenten wordt jaarlijks gepubliceerd. In mei 2013 is de vijftiende editie van de Atlas verschenen. De Atlas voor gemeenten biedt een cijfermatige vergelijking van de vijftig grootste gemeenten van Nederland. Deze vergelijking is gemaakt aan de hand van drie onderwerpen: bevolking, wonen en sociaal-economische positie. Daarnaast gaat elke editie in op een specifiek thema. Dit jaar is gekozen voor het thema 'Groen en water'. In deze factsheet doen we, het Onderzoekcentrum Drechtsteden, verslag van de positie van Dordrecht in de Atlas van 2013. Daarnaast spiegelen we Dordrecht aan negen referentiegemeenten die vergelijkbaar zijn met Dordrecht qua bevolkingsomvang.

Inhoud:

1. Conclusies
2. Positie van Dordrecht
3. Bevolking
4. Wonen
5. Sociaal-economische positie

Per onderwerp lopen we de uitkomsten langs voor de positie van Dordrecht in vergelijking met negen referentiegemeenten.¹ We richten ons eerst op de positie van Dordrecht in het algemeen. Hoe aantrekkelijk is Dordrecht om in te wonen en hoe staat het met de sociaal-economische positie? Hierna gaan we dieper in op deze onderwerpen. Door welke indicatoren scoort Dordrecht goed op een bepaald onderwerp, en op welke indicatoren valt nog winst te behalen? In deze factsheet gaan we niet in op het thema 'Groen en water'. We beginnen met de conclusies.

1 Conclusies

Dordrecht is de 23^e grootste gemeente van Nederland. De bevolkingsgroei in Dordrecht stagneert. In sommige referentiegemeenten is nog wel sprake van groei. Een sterk punt van Dordrecht is de hoeveelheid gezinnen met kinderen. Van vergrijzing heeft Dordrecht meer last dan de referentiegemeenten, en er staat weinig verjonging tegenover.

Dordrecht is een aantrekkelijke stad om in te wonen. Door de gunstige geografische ligging is de reistijd naar het werk kort. Het aandeel koopwoningen is hoog, en de prijs van de woningen vrij laag. Na een opmars de afgelopen jaren is Dordrecht in 2013 één plek gedaald qua woonaantrekkelijkheid, naar positie 20. Op één van de aspecten van woonaantrekkelijkheid, het culinaire aanbod, is Dordrecht fors gestegen (van 39 naar 23). De investeringen in het culturele aanbod (Energiehuis) maken het aannemelijk dat Dordrecht de komende jaren weer wat kan stijgen (door mogelijke toename in het aantal voorstellingen podiumkunsten).

Op sociaal-economisch gebied is de positie van Dordrecht stabiel laag (positie 42). Er zijn relatief weinig banen en hoogopgeleiden. De participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt is verbeterd, maar nog steeds relatief laag. Niet alleen op het gebied van werken valt winst te behalen, maar ook op het gebied van armoede. Er zijn relatief veel bijstandsgerechtigden en veel huishoudens komen rond van een inkomen rond het sociaal minimum.

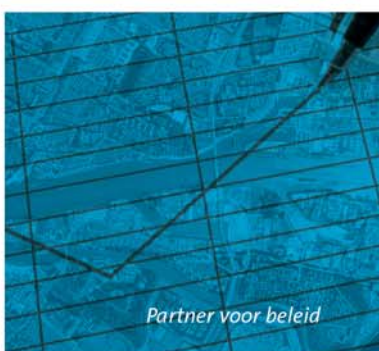
Het is belangrijk om in ogenschouw te nemen dat de positie van Dordrecht op de ranglijsten in de Atlas zeker niet alles zegt. Specifieke eigenschappen, eigenaardigheden en dimensies komen in een ranglijst veelal niet naar voren. En een kleine verandering kan al een stijging of daling teweegbrengen van één of enkele plaatsen in de rangorde.

2 Positie van Dordrecht

De Atlas bevat verschillende ranglijsten waarmee de relatieve positie van een gemeente kan worden bepaald. Deze ranglijsten zijn opgebouwd uit verschillende indicatoren op basis van 'harde' gegevens (feitelijk gedrag). Let wel op dat een stijging of daling van één of enkele plaatsen op de rangorde het gevolg kan zijn van minimale veranderingen of verschillen. We beschrijven in het kort de positie van Dordrecht op de ranglijsten van bevolking, wonen en sociaal-economische positie.

Bevolkingsomvang
23e grootste gemeente.

¹ De referentiegemeenten zijn: Arnhem, Delft, Haarlem, 's-Hertogenbosch, Leeuwarden, Leiden, Maastricht, Venlo en Zwolle. Deze gemeenten zijn vergelijkbaar qua bevolkingsomvang.

Aantrekkelijk wonen
20^e positie (positie 1 t/ 50).

Bevolking

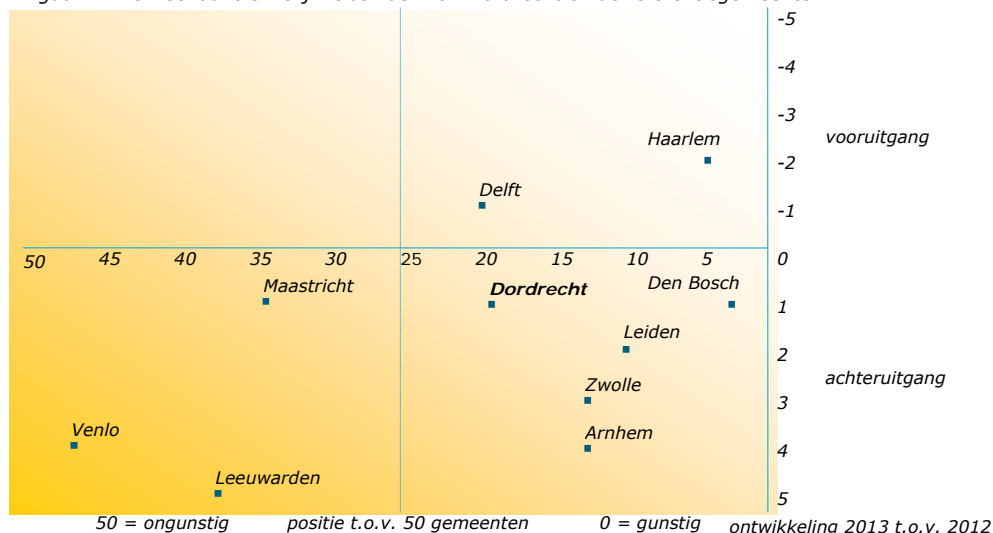
Dordrecht is de 23e grootste gemeente van Nederland. Hiermee staat de gemeente vlak achter Haarlem, Arnhem, 's-Hertogenbosch, Zwolle, Maastricht en Leiden en vóór Venlo, Delft en Leeuwarden. Het aantal inwoners is in Dordrecht in 2013 (118.528) vrijwel gelijk aan het jaar ervoor (118.880). Toch is de gemeente één plaats gedaald in de rangorde (van plek 22 naar 23). De referentiegemeenten blijven op dezelfde positie staan als vorig jaar. Alleen Leiden is in de rangorde een plek gestegen. In de vergelijkbare gemeenten groeit de bevolking meer dan in Dordrecht.

Wonen

Dordrecht is een aantrekkelijke stad om in te wonen (20^e positie, figuur 1). In Dordrecht woon je aantrekkelijker dan in Venlo, Leeuwarden en Maastricht, maar volgens de Atlas is het in Dordrecht minder goed toeven dan in de overige zes referentiegemeenten. De Atlas houdt echter geen rekening met grensgemeenten (zoals Venlo en Maastricht). Wanneer dit wel het geval zou zijn, zouden Venlo en Maastricht veel aantrekkelijker zijn om in te wonen (o.a. bereikbaarheid van banen) dan de Atlas doet vermoeden.

Na een opmars de afgelopen jaren is Dordrecht in 2013 één plek gedaald. Dordrecht staat hierin niet alleen. Ook de meeste andere referentiegemeenten laten een achteruitgang zien op het gebied van aantrekkelijk wonen. Een aantal zakt zelfs meerdere plaatsen. Alleen Delft en Haarlem hebben een positieve ontwikkeling doorgemaakt. De investeringen in het culturele aanbod (Energiehuis) maken het aannemelijk dat Dordrecht de komende jaren weer wat kan stijgen (door mogelijke toename in het aantal voorstellingen podiumkunsten). Opvallend is de stijging van Dordrecht op het culinaire aanbod (van 39 naar 23).

Figuur 1 De woonaantrekkelijkheidsindex van Dordrecht en de referentiegemeenten

Sociaal-economische positie
42^e positie (positie 1 t/m 50).

Uitleg figuren

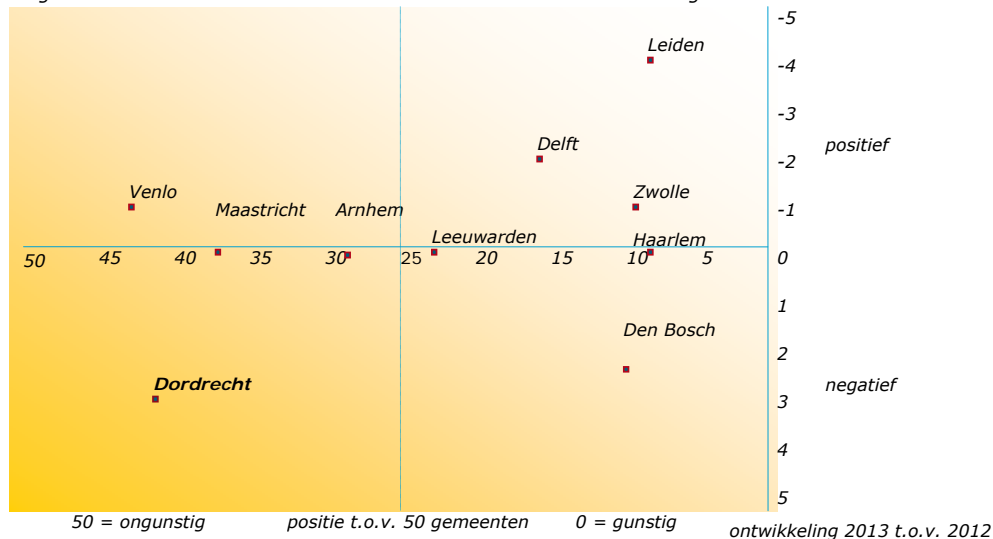
- De horizontale as (gunstig – ongunstig) geeft de huidige positie van een gemeente weer in de rangorde van de vijftig grootste gemeenten in Nederland. Hiervoor geldt: 'de beste positie is '1' en de slechtste positie is '50'.
- De verticale as (vooruit – achteruit) geeft de ontwikkeling van de gemeente weer van 2013 ten opzichte van 2012. Hiervoor geldt: hoe lager de score (-5), hoe meer de gemeente is vooruitgegaan; hoe hoger de score (5), hoe meer er sprake is van een achteruitgang.

Sociaal-economische positie

Op sociaal-economisch gebied is de positie van Dordrecht stabiel laag. De stad staat hierbij op de 42^e positie (figuur 2). Bijna alle referentiegemeenten hebben een betere sociaal-economische positie dan Dordrecht, met als uitzondering Venlo (44^e positie). De sociaal-economische positie was laag, en is ten opzichte van vorig jaar drie plekken gezakt. Dit is opvallend aangezien weinig referentiegemeenten achteruit zijn gegaan (figuur 2). Alleen 's-Hertogenbosch is een plek gedaald.

Er zijn relatief weinig banen en hoogopgeleiden. De participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt is verbeterd, maar nog steeds relatief laag. Niet alleen op het gebied van werken valt winst te behalen, maar ook op het gebied van armoede. Er zijn relatief veel bijstandsgerechtigden en veel huishoudens komen rond van een inkomen rond het sociaal minimum.

Figuur 2 De sociaaleconomische index van Dordrecht en de referentiegemeenten

3 Bevolking

Bevolkingssamenstelling

Dordrecht is de 23^e grootste gemeente van Nederland. Hoewel er in sommige referentiegemeenten nog sprake is van groei, stagneert in Dordrecht de bevolkingsgroei. Als we kijken naar de samenstelling van de bevolking, dan zien we dat in Dordrecht de hoeveelheid gezinnen met kinderen hoog is (21^e positie, tabel 1, 35%). Dordrecht scoort hierop hoger dan de referentiegemeenten. Sinds 2012 is Dordrecht hierop een plek gestegen. Daar staat tegenover dat er in Dordrecht relatief veel eenoudergezinnen zijn (41^e positie, 1,8%), net als in Arnhem en Leeuwarden. Dordrecht heeft verder relatief veel last van vergrijzing (17%). Alleen in Maastricht en Venlo is de vergrijzing sterker. De vergrijzing neemt in Dordrecht sneller toe dan in de andere referentiegemeenten (tabel 1, stijging drie plekken), en hier staat weinig verjonging van de bevolking tegenover (18%). In Dordrecht trekken jonge mensen relatief vaak weg, en zij komen veelal niet meer terug. In Venlo en Haarlem is het aandeel 15-29 jarigen nog lager dan in Dordrecht. Ten slotte is het aandeel niet-westerse allochtonen relatief hoog (13^e positie), net als in Arnhem en Delft. In de andere referentiegemeenten is het percentage iets lager.

Tabel 1 Dordrecht in de Atlas: bevolkingssamenstelling

Indicator	Dordrecht	Arnhem	Delft	Haarlem	Den Bosch	Leeuwarden	Leiden	Maastricht	Venlo	Zwolle
bevolking	23 (22)	14 (14)	27 (27)	13 (13)	18 (18)	29 (29)	22 (23)	21 (21)	26 (26)	20 (20)
vergrijzing	18 (21)	42 (42)	38 (38)	25 (24)	32 (30)	28 (26)	44 (44)	6 (6)	10 (9)	40 (40)
verjonging	23 (23)	13 (13)	2 (2)	28 (28)	20 (21)	7 (7)	5 (5)	6 (6)	41 (41)	16 (14)
gezinnen met kinderen	21 (22)	40 (41)	49 (49)	35 (34)	28 (29)	43 (43)	46 (45)	48 (48)	25 (23)	26 (27)
eenoudergezinnen	41 (41)	38 (38)	23 (26)	17 (17)	13 (14)	40 (40)	5 (6)	12 (19)	25 (20)	24 (24)
allochtonen	13 (13)	11 (9)	8 (8)	23 (23)	39 (39)	41 (41)	16 (16)	44 (44)	38 (38)	42 (42)

Toelichting: positie 1= hoogste mate/aandeel. Het getal buiten haakjes bv. '23' is de uitkomst van 2013; binnen haakjes '(22)' van 2012

Bevolking

Geen krimp, maar de bevolking groeit wel iets minder hard dan in de andere gemeenten.

	2005	2007	2009	2010	2011	2012	2013
Bevolking Dordrecht	20	20	20	21	22	22	23

Toelichting: de bevolkingsontwikkeling van Dordrecht van 2005 t/m 2013

4 Wonen

Wonen

Dordrecht is een redelijk aantrekkelijke gemeente om in te wonen, zoals al eerder naar voren kwam (20e positie, tabel 2). Wanneer we Dordrecht vergelijken met de tien referentiegemeenten staat de gemeente op de 7e plek. Na een opmars de afgelopen jaren is Dordrecht in 2013 één plek gedaald op het gebied van aantrekkelijk wonen. Ook de meeste andere referentiegemeenten laten een achteruitgang zien. Een aantal zakt zelfs meerdere plaatsen. Op een van de aspecten van woonaantrekkelijkheid, het culinaire aanbod, is Dordrecht fors gestegen (van 39 naar 23). De investeringen in het culturele aanbod (Energiehuis) maken het aannemelijk dat Dordrecht de komende jaren weer wat kan stijgen (door mogelijke toename in het aantal voorstellingen podiumkunsten). De Atlas gebruikt voor de 'woonaantrekkelijkheid' een index die is opgebouwd uit acht factoren (zie kader, in volgorde van gewicht).

Wonen

Na een opmars de afgelopen jaren is Dordrecht één plek gedaald. De investeringen in het culturele aanbod maken het aannemelijk dat Dordrecht de komende jaren weer wat kan stijgen.

Woon aantrekkelijkheidsindex

- de bereikbaarheid van banen (meeste gewicht);
- het culturele aanbod;
- de veiligheid;
- het aandeel koopwoningen in de woningvoorraad;
- de nabijheid van natuurgebieden;
- de kwaliteit van het culinaire aanbod;
- de aanwezigheid van een universiteit;
- het historische karakter van de stad (minste gewicht).

Wanneer we ingaan op de verschillende indicatoren van de 'woonaantrekkelijkheid', scoort Dordrecht redelijk goed. Vanwege de geografische ligging zijn banen binnen een acceptabele reistijd te bereiken, zowel per openbaar vervoer (11^e positie), als per auto binnen (16^e positie) en buiten de spits (18^e positie). In vergelijking met de referentiegemeenten staat Dordrecht qua bereikbaarheid op de 4^e plek. Het aandeel koopwoningen (16^e positie) is hoog, en de prijs ervan vrij laag. Helemaal ten opzichte van de referentiegemeenten. Met de 37^e positie is een huis in Dordrecht gemiddeld voordelig om in te wonen. Alleen in Leeuwarden en Venlo liggen de huizenprijzen nog wat lager. Er zijn in Dordrecht vrij veel vooroorlogse woningen (16^e positie, 22%). Op cultuurgebied scoort Dordrecht gemiddeld (25^e positie). In Delft en Venlo zijn per 1.000 inwoners minder uitvoeringen in de podiumkunsten dan in Dordrecht. Met de opening van het Energiehuis is voor de komende jaren een positieve verbetering te verwachten in Dordrecht. Op culinair gebied (culinaire kwaliteit) scoort Dordrecht gemiddeld, en staat het op de 23^e positie.

Culinair aanbod

Op culinaire kwaliteit is Dordrecht gestegen van 39 naar 23.

Tabel 2 Dordrecht in de Atlas: woonaantrekkelijkheid

indicator	Dordrecht	Arnhem	Delft	Haarlem	Den Bosch	Leuwarden	Leiden	Maastricht	Venlo	Zwolle
woonaantrekkelijkheidsindex	20 (19)	12 (8)	22 (24)	5 (7)	4 (3)	38 (33)	11 (9)	35 (34)	47 (43)	14 (11)
bereikbaarheid van banen										
- per auto buiten spits	18 (17)	27 (27)	5 (5)	19 (19)	22 (22)	49 (49)	14 (13)	47 (47)	41 (41)	39 (39)
- per auto in spits	16 (15)	17 (13)	12 (7)	9 (18)	11 (14)	47 (46)	26 (25)	49 (49)	40 (39)	35 (33)
- per openbaar vervoer	11 (11)	18 (18)	8 (7)	12 (12)	15 (15)	49 (49)	7 (8)	48 (48)	46 (46)	33 (33)
cultuur	25 (24)	10 (7)	33 (33)	7 (8)	2 (2)	15 (13)	11 (12)	9 (9)	31 (28)	16 (19)
culinair	23 (39)	25 (25)	15 (13)	12 (8)	19 (18)	28 (22)	16 (14)	1 (1)	8 (7)	3 (2)
koopwoningen	16 (18)	42 (42)	48 (48)	29 (30)	35 (34)	31 (32)	40 (40)	47 (47)	11 (10)	25 (25)
vooroorlogse woningen	16 (16)	12 (13)	11 (11)	1 (1)	39 (39)	9 (9)	5 (5)	19 (19)	34 (34)	25 (25)
huizenprijzen	37 (36)	33 (28)	8 (9)	3 (4)	12 (14)	47 (44)	7 (6)	20 (18)	49 (46)	16 (22)

Toelichting: positie 1= hoogste mate/aandeel. Het getal buiten haakjes bv. '23' is de uitkomst van 2013; binnen haakjes '(22)' van 2012.

	2005	2007	2009	2010	2011	2012	2013
woonaantrekkelijkheid Dordrecht	27	28	25	23	19	19	20

Toelichting: de ontwikkeling van aantrekkelijk wonen in Dordrecht van 2005 t/m 2013

5 Sociaal-economische positie

Werken en armoede

Op sociaal-economisch gebied is de positie van Dordrecht stabiel laag (42^e positie). Ten opzichte van vorig jaar is Dordrecht drie plaatsen gezakt. Bijna alle vergelijkbare gemeenten scoren op sociaal-economisch vlak hoger dan Dordrecht, met als uitzondering Venlo (44^e positie). Weinig referentiegemeenten zijn ten opzichte van vorig jaar achteruitgegaan. De sociaal-economische positie is door Atlas berekend met een index aan de hand van acht factoren (zie kader).

Sociaal-economische positie

- de werkgelegenheid;
- het percentage banen in groeisectoren (zakelijke en financiële dienstverlening);
- het werkloosheidspercentage;
- het aandeel personen met een lage opleiding;
- de netto participatiegraad van vrouwen;
- het aandeel arbeidsongeschikten;
- het aandeel personen in de bijstand;
- het percentage huishoudens met een inkomen lager dan 105% van het sociaal minimum.

Op veel indicatoren van de sociaal-economische index scoort Dordrecht laag. Er zijn relatief weinig banen in de gemeente (42^e positie, index 96 van 100) en specifiek weinig banen in de 'groeisectoren'² (44^e positie, zakelijke en financiële dienstverlening, 18%). Dordrecht heeft weinig hoogopgeleiden (36^e positie, 29%) en juist veel laagopgeleiden (38^e positie, 27%). Een verbeterpunt is ook de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt (35^e positie, 59% werkende vrouwen van de

² In de Atlas worden de sectoren 'financiële en zakelijke dienstverlening' aangeduid als 'groeisectoren'. In deze tijd is het niet waarschijnlijk dat in deze sectoren nog sprake is van groei.

Sociaal-economische positie
Op sociaal-economisch gebied is de positie van Dordrecht de laatste jaren stabiel laag.

beroepsbevolking). Op de bovengenoemde indicatoren scoren Venlo, Haarlem en Maastricht ook minder goed.

Niet alleen op het gebied van werken valt winst te behalen, maar ook op het gebied van armoede. Het aandeel bijstandsgerechtigden (37^e positie, 5%) is hoog en veel huishoudens moeten rondkomen van een inkomen rond het sociaal minimum (34^e positie, 11%). Voor Arnhem, Leeuwarden, Maastricht en Venlo zijn dit ook punten van aandacht.

De verslechtering van de sociaal-economische positie komt vooral door een achteruitgang op de aspecten 'werkgelegenheidsindex', 'hoog- en laag opgeleiden', 'arbeidsongeschiktheid' en 'werkloosheid'.³ Het gaat veelal om kleine veranderingen, maar bijna al deze indicatoren zijn ten opzichte van de referentiegemeenten verslechterd. De groei blijft achter bij de rest van de gemeenten.

Sommige indicatoren zijn in Dordrecht in de rangorde gestegen. Ten opzichte van vorig jaar is het aantal banen afgezet tegen de beroepsbevolking relatief toegenomen, net als het aantal banen in de groeisectoren. Het relatieve aandeel werkzame vrouwen is ook gegroeid. Er is verder een relatieve afname geweest in het aandeel bijstandsgerechtigden. Dit zijn positieve ontwikkelingen. Dit wil niet zeggen dat zij ook in 2013 ten opzichte van 2012 zijn afgenomen, maar deze indicatoren hebben zich in Dordrecht positiever ontwikkeld dan in andere gemeenten.

Tabel 3 Dordrecht in de Atlas: sociaal-economische positie

indicator	Dordrecht	Arnhem	Delft	Haarlem	Den Bosch	Leeuwarden	Leiden	Maastricht	Venlo	Zwolle
sociaal-economische index	42 (39)	29 (29)	16 (18)	9 (9)	12 (10)	24 (24)	9 (13)	38 (38)	44 (45)	11 (12)
werkgelegenheid	42 (38)	25 (24)	41 (43)	44 (45)	26 (30)	32 (34)	21 (16)	45 (42)	31 (36)	3 (11)
banen	38 (45)	8 (9)	30 (32)	43 (42)	6 (8)	5 (5)	32 (30)	9 (7)	12 (13)	3 (4)
bruto gemeentelijk product	30 (-)	14 (-)	22 (-)	42 (-)	4 (-)	8 (-)	26 (-)	18 (-)	23 (-)	7 (-)
hoogopgeleiden	36 (33)	11 (9)	12 (11)	13 (12)	17 (19)	18 (20)	3 (3)	19 (15)	47 (47)	9 (10)
laagopgeleiden	38 (32)	14 (16)	15 (17)	12 (11)	19 (22)	6 (7)	4 (4)	22 (20)	49 (50)	7 (6)
groeisectoren	44 (45)	10 (10)	14 (9)	19 (20)	5 (6)	11 (15)	37 (36)	29 (22)	45 (47)	13 (19)
participatie vrouwen	35 (37)	27 (26)	22 (23)	1 (2)	27 (24)	21 (22)	7 (15)	49 (49)	40 (43)	19 (18)
arbeidsongeschiktheid	25 (22)	36 (35)	6 (8)	30 (32)	33 (33)	12 (13)	1 (2)	47 (48)	35 (36)	27 (29)
werkloosheid	26 (20)	37 (36)	20 (21)	13 (11)	22 (19)	44 (41)	9 (24)	43 (46)	41 (39)	32 (32)
jeugdwerkloosheid	26 (-)	30 (-)	3 (-)	19 (-)	31 (-)	50 (-)	7 (-)	9 (-)	44 (-)	13 (-)
bijstand	37 (39)	44 (45)	34 (32)	11 (13)	22 (20)	47 (44)	24 (17)	31 (31)	27 (28)	23 (23)
armoede	34 (34)	39 (42)	28 (29)	16 (15)	19 (16)	47 (47)	31 (25)	36 (38)	37 (37)	22 (19)

Toelichting: bij de meeste indicatoren geldt positie 1= hoogste mate/aandeel. Bij laagopgeleiden, arbeidsongeschiktheid, (jeugd)werkloosheid, bijstand en armoede geldt juist 1= laagste mate/aandeel. Het getal buiten haakjes bv. '23' is de uitkomst van 2013, binnen haakjes '(22)' is 2012. 'Werkgelegenheid' is het aantal banen binnen de gemeente (met index 2002 = 100); en 'banen' is het aantal banen als percentage van de beroepsbevolking.

	2005	2007	2009	2010	2011	2012	2013
sociaal-economische index Dordrecht	43	39	37	37	41	39	42

Toelichting: de ontwikkeling van de sociaal-economische positie van Dordrecht van 2005 t/m 2013

drs. A.L.C. (Hans) Leijs
drs. L.M.A. (Lieke) Bastiaansen
mei 2013

Postbus 619
3300 AP Dordrecht

(078) 770 39 05

ocd@drechtsteden.nl
www.onderzoekcentrumdrechtsteden.nl

³ Bij opleidingsniveau, participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt en werkloosheid gaat het om 'dunne' enquêtegegevens van het CBS (Enquête Beroepsbevolking).